

Збіцька А.Я., слухач 6-го курсу
магістратури навчально-наукового
інституту № 4 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент *Мельник О.В.*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

В українській кримінально-процесуальній доктрині недостатньо уваги приділено розгляду засади презумпції невинуватості з урахуванням чинного кримінального процесуального законодавства України.

У юридичній термінології презумпція - означає припущення про визнання юридичного факту (обставини) достовірним, поки не буде доведено протилежне. Презумпції у праві здійснюють суттєвий вплив на суспільні відносини шляхом реалізації своїх функцій та завдань соціально-нормативного регулювання.

Презумпцію невинуватості необхідно розглядати в загально-правовому і процесуальному значеннях. Як загально-правова вимога вона визначає положення особи в суспільстві. Хоча ця засада сформульована як кримінально-процесуальна, однак його дія виходить за рамки лише кримінального процесу. Презумпція невинуватості - об'єктивне правоположення. Це вимога закону, звернена до всіх громадян, посадових осіб, державних і громадських організацій, до суспільної думки в цілому.

У найзагальнішому вигляді правило презумпції невинуватості означає, що підозрюваний, обвинувачений, може бути визнаний винуватим у вчиненні кримінального правопорушення і покараний лише за умови, що його вина буде доведена в передбаченому законом порядку і встановлена обвинувальним вироком суду. Лише один орган у державі наділений таким правом - це суд, який є відповідно до

Конституції України (ст. 124) носієм судової влади, що здійснює правосуддя в умовах законності, незалежності, гласності, усності, змагальності.

Презумпція невинуватості - не є просто логічною презумпцією. Вона - засада, яка керує кримінальним процесом та впроваджує у нього процедурні гарантії обвинуваченого, ставлячи єдину мету - запобігти помилковому засудженню. Ця засада слугує гарантією від несправедливого обвинувачення і засудження.

Презумпція невинуватості не є особистою думкою особи, яка веде провадження, це об'єктивне правове положення. Слідчий, який складає обвинувальний акт, та прокурор, який підтримує обвинувачення в суді, вважають, що підозрюваний (обвинувачений) чи підсудний є винним у вчиненні кримінального правопорушення. Невинуватість особи може бути встановлено лише за законом.

Крім загального чіткого формулювання поняття (формули) презумпції невинуватості, що міститься у ч. 1 ст. 62 Конституції України, ця конституційна норма закріплює низку правових положень, що впливають з неї і позначаються не лише на правовому статусі особи, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, але й є гарантіями від безпідставного та необгрунтованого обвинувачення. До таких, зокрема, належать наступні положення (правила):

1. Жоден невинуватий не повинен бути притягнений до кримінальної відповідальності та засуджений.

2. Засада презумпції невинуватості є правилом як для тягара доказування, так і для оцінки доказів. Закон виключає можливість постанови обвинувального вироку на припущеннях.

3. Вина доказується тільки відповідно до процедури та в порядку, передбаченими законом.

4. Обов'язок доказування покладається на сторону обвинувачення: *ei insumbit probatio qui dicit (non quingat)* - хто стверджує, той доказує.

5. Вину має бути доведено.

6. Всі сумніви у винуватості особи тлумачаться на її користь

7. Оскільки визнання особи винуватою у скоєнні кримінального правопорушення є виключно прерогативою суду, то повідомлення особи про підозру не породжує початок реалізації кримінальної відповідальності.

8. Вирок суду є єдиним процесуальним документом, який встановлює винуватість особи.

Для визнання особи винуватою у вчиненні кримінального правопорушення і для притягнення її до кримінальної відповідальності необхідно: щоб обвинувальний вирок суду щодо такої особи набув законної сили; щоб суд, який виніс обвинувальний вирок, був створений відповідно до встановленого законом порядку; щоб кримінальне провадження було з категорії тих, які входять до юрисдикції суду, що її розглянув; щоб кримінальне провадження у суді розглядалася за встановленою кримінально-процесуальним законодавством процедурою.

Слід зауважити, що засада презумпції невинуватості діє не лише у разі, якщо особа не визнає себе винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, а якщо особа стверджує, що кримінальне правопорушення вчинила саме вона. Це положення запобігає можливості самообмови і є гарантією права па захист. Таким чином, призначення презумпції невинуватості насамперед полягає в тому, щоб протистояти у кримінальному судочинстві обвинувальному ухилу, суб'єктивізму, тенденційності чи навіть свавілля всьому, що перетворює кримінальне судочинство у зняряддя розправи над обвинуваченим, ототожнює обвинуваченого з винуватим, робить його фактично безправним.

Мороз В.В., студент Рівненського
регіонального відділення навчально-
наукового інституту № 4 Національної
академії внутрішніх справ *Науковий
керівник: кандидат юридичних наук,
доцент Шармар О.М.*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗАМАХУ НА ЗЛОЧИН

Актуальність дослідження проблемних питань кваліфікації різних видів замаху на злочин пояснюється необхідністю правильного застосування законодавства про кримінальну відповідальність, зокрема і в частині призначення покарання.